

KONFERENCA E DYTË, 27.10.2018

“SHËNDETI I GJIMNAZISTËVE DHE STUDIME TË INTEGRUARA TË FUSHAVE BIOMJEKËSORE”

SHKOLLA E MESME JOPUBLIKE “IBRAHIM KODRA”, DURRËS
LËNDA: BIOLOGJI

PROJEKT Nr. 8

Tema: “Kimia farmaceutike”

Punoi:
Elga ISMAILI
Elia ÇERRI
Endi TRIÇO

Udhëhoqi:
Dr. Albana Shyti
Dr. Laura Gjyli

Durrës, 2018

Objektivat e Realizuara:

- Çfarë është kimia farmaceutike?
- Çfarë është zbulimi dhe si bëhet ai?
- Çfarë janë barnat?
- Klasifikimi i barnave.
- Barnat më të përdorura.
- Ku duhen të ruhen barnat?
- Bimë mjekësore.
- Çfarë janë antibiotikët?
- 2 nga antibiotikët më të përdorur.
- Si ta përdorim antibiotikun?
- Fëmijët dhe antibiotikët.
- Pse antibiotiku nuk është i dobishëm në shërimin e kollitjes dhe ftohjes?
- Si e arrijnë antibiotikët rezistencën?
- Pse antibiotiko-rezistenca është problem për shëndetin?
- Çfarë ndodh gjatë përdorimit të antibiotikëve për një kohë të gjatë?
- Hani ushqime me shumë fibër.
- Disa këshilla për antiobiotikët.
- Grafikë të ndryshëm.

Çfarë është kimia farmaceutike?

- **Kimia farmaceutike** është disiplinë e kimisë, sidomos kimisë organike sintetike dhe specialiteteve të ndryshme biologjike ku janë të përfshirë me dizajnin, sintezën kimike dhe zhvillimin për tregun e agjentëve farmaceutikë ose molekulave bio-aktive.
- Kimia farmaceutike fokusohet në molekulat e vogla organike. Ajo përfshin kiminë organike sintetike, kiminë kompjuterike me biologjinë kimike, enzimologjinë dhe biologjinë strukturore, me qëllim zbulimin dhe zhvillimin e agjentëve të rinj terapeutikë.
- Kimia farmaceutike është e fokusuar në aspektet cilësore të barnave dhe synon të sigurojë përshtatshmërinë për qëllimet e produkteve medicinale.

Çfarë është zbulimi dhe si bëhet ai?

- Zbulimi është identifikimi i përbërjeve të reja kimike aktive, që quhen "hits", të cilat gjenden nga analizat e komponimeve për një aktivitet biologjik të dëshiruar.
- Hitet fillestare vijnë nga rikuperimi i agjentëve ekzistues drejt një procesi të ri patologjik dhe nga vëzhgimet e efekteve biologjike të produkteve të reja ose ekzistuese natyrore nga bakteret, kërpudhat, bimët, etj.
- Përveç kësaj, hitet vijnë edhe në mënyrë rutinore. Ato e kanë origjinën nga vëzhgimet strukturore të "fragmenteve" të molekulave të vogla të lidhura me objektivat terapeutike, ku fragmentet shërbejnë si pika fillestare për të zhvilluar forma më komplekse me sintezë.
- Së fundmi, hits vijnë nga testimi enmasë i përbërjeve kimike kundër objektiveve biologjike, ku përbërësit janë lëndë kimike sintetike të reja e të njohura.

Metodat per zbulimin

Metoda I

Metoda II

Metoda III

Çfare janë barnat?

- Barnat janë substanca ose përbërje që kanë veti shëruese ose parandaluese në lidhje me sëmundjet njerëzore ose të kafshëve.
- Ato përfshijnë çdo substancë ose përbërje që mund të përdoret ose të administrohet tek njerëzit ose kafshët me qëllim krijimin e një diagnoze mjekësore ose rivendosjes, korrigjimit ose modifikimit të funksioneve të tyre fiziologjike.
- I gjithë zinxhiri i barnave (hulumtimi, prodhimi, kontrolli i cilësisë, shpërndarja me shumicë, shpërndarja e pacientëve) është nën përgjegjësinë e specialistëve të diplomuar.

Klasifikimi i barnave

• Në origjinën e barnave

1. **Natyrore** -
 - Nga bota minerale: p.sh., squfuri, jodi, etj.
 - Nga bota shtazore: ekstraktet e disa hormoneve, vaji i peshkut etj.
 - Nga bota bimore: vijnë shumë barna, si alkaloidet, heterozidet kardiake, antibiotikët dhe shumë lëndë antitumorale.
2. **Sintetike** -
 - Barnat krejtësisht sintetike, disa edhe analog të lëndëve natyrore me një strukturë më të thjeshtuar.
 - Barna gjysmë-sintetike përbëjnë grupin më të madh.
3. **Bioteknologjike**- Barnat e përftuara nga proceset bioteknologjike (si p.sh., insulina e rikombinuar) dhe proceset e kontrolluara të fermentimit (disa vitamina, antibiotikë e aminoacide) sot përbëjnë një grup i cili po rritet vazhdimisht.

Klasifikimi i barnave

• Në mënyrën e veprimit

- 1. Etiologjike** -
 - Lëndët kundër infeksioneve, kundër parazitëve dhe kimioterapisë antitumorale.
 - Parandaluese: vaksinat, aspirina e antikoagulantët për parandalimin e infarktimit të miokardit dhe vitaminat për parandalimin e çrregullimeve neurodegenerative.
 - Modifikuesit e përkohshëm e një procesi fiziologjik siç janë: kontraktivët steroidik.
- 2. Simptomatike** - Këto barna lehtësojnë ose mënjanëjnë çrregullimet patologjike, p.sh., ethet, dhimbjet, pagjumësinë etj; ose ndërhyjnë në funksionin e sistemeve, si kardiovaskularë, neuropsikiatrik, respiratorë, digjektiv etj. Terapia simptomatike nuk është në gjendje të kurojë pacientin por mundet, të pakten, t'ia përmirësojë apo t'ia zgjasë jetën.
- 3. Zëvendësuese** - Këto barna përmbushin nevojat e organizmit për një lëndë deficiente, mungesa e së cilës mund të ketë ardhur nga arsye dietike ose nga çrregullime fiziologjike

Barnat më të përdorura

1. Paracetamoli

- Paracetamol është një medikament, që përdoret për të trajtuar dhimbjet dhe ethet.
- Përdoret për lehtësim të butë dhe të moderuar të dhimbjes.
- Përdoret gjithashtu për dhimbje të forta, të tilla si dhimbja e kancerit dhe dhimbja pas operacionit.

2. Analgina

- Analgina është një medikament, që përdoret më së shumti nga ne.
- Përdoret për frenimin e sintezën së prostaglandinës me një mekanizëm të ngjashëm me anti inflamatorët e tjerë jo steroidial.

3. Loperamidi

- Shërben për mbajtjen nën kontroll dhe përmirësimin e diarresë akute jospecifike.
- Mban nën kontroll edhe diarrenë kronike të shoqëruar me sëmundje inflamatore të zorrës.

4. Ibuprofen

- Ibuprofen është një medikament në klasën anti-inflamator nonsteroidal (NSAID) që përdoret për trajtimin e dhimbjeve, etheve dhe inflamacionit.
- Kjo përfshin periudha menstruale të dhimbshme dhe migrenes.
- Mund të përdoret nga goja ose në mënyrë intravenoze.
- Zakonisht fillon të punojë brenda një ore.

5. Aspirina

- Aspirina, është një medikament që përdoret për të trajtuar dhimbje, temperaturë ose inflamacion.
- Aspirina përdoret për të ndihmuar në parandalimin e sulmeve në zemër, goditje ishemike dhe mpiksjen e gjakut tek njerëzit me rrezik të lartë.
- Gjithashtu mund të zvogëlojë rrezikun e llojeve të caktuara të kancerit, veçanërisht të kancerit kolorektal.
- Për dhimbje ose ethe, efektet zakonisht fillojnë brenda 30 minutash.

Ku duhen të ruhen barnat?

- Barnat duhet të mbahet në vende të thata, të ftohta dhe jashtë zonave të lagështa. Ato nuk duhet të ruhen në banjë ose kuzhinë, ku ka shumë lagështi.
- Barnat që mund të prishet siç janë antibiotikë të caktuar, solucionet për thithjen dhe pikat e syve duhet të ruhen në frigorifer.
- Një synim i veçantë duhet të vihet re në lidhje me shurupet dhe kremrat. Nëse ato fillojnë, data e skadencës së treguar në paketim nuk është më e vlefshme dhe afati i ruajtjes është vetëm një deri në tre muaj maksimum.

Bimë mjekësore

1. Aloe Vera (*Aloe Barbadensis* Miller)

Është bimë shumë e dobishme dhe nga ajo janë prodhuar tableta të vogla kundër infeksioneve të ndryshme.

2. Hudhra (*Allium sativum*)

Hudhra ka vlera të jashtëzakonshme. Përdorimi i saj bën të mundur uljen e tensionit, ndalon mpiksjen e gjakut, bën mirë për zhdukjen e kancerit të stomakut dhe forcon qëndrueshmërinë e trupit.

3. Trumëza (*Thymus vulgaris*)

Ka veprim bakteriologjik. Përdoret si bar për shërimin e organeve të tretjes, si edhe ndodhet si përbërës i shumë çajrave.

4. Kamomili (*Matricaria recutita*)

Përdoret kundër dhembjeve dhe shtërngimeve, inflamacioneve të lëkurës dhe mukozës së gojës, fytit, hundës, syve, po ashtu për rregullimin e tretjes së ushqimit, pastrimin e rrugëve urinare nga jashtë dhe brenda.

5. Mendra (*Mentha piperita*)

Kjo bime përdoret më së shumti për qetësimin e dhimbjeve të muskujve dhe në organet tretjes.

6. Qitro (*Citrus Paradisi*)

Është një frut me origjinë greke. Mjekësia Popullore tregon se ky lloj fruti ndihmon në tretjen e ushqimit. Gjithashtu pakëson rrjedhjen e gjakut nga mishi i dhëmbëve, si dhe shëron ftohjen dhe bën të mundur stabilizimin e kolesterolin.

Çfarë janë antibiotikët?

- Antibiotikët janë një lloj ilaçesh që përdoren për të trajtuar infeksionet bakteriale. Ata punojnë duke e vrarë infeksionin ose duke mos e përhapur atë. Ka shumë lloje të ndryshme të antibiotikëve.
- Ato veprojnë në një gamë të gjerë të baktereve që shkaktojnë sëmundje. Të tjerët janë të dizenuara për të vrarë disa lloje bakteresh. Antibiotikët janë shumë të rëndësishëm dhe efektivë në trajtimin e infeksioneve serioze.
- Megjithatë, ato mund të vijnë me disa efekte anësore negative. Për shembull, përdorimi i tepërt i antibiotikut mund të dëmtojë mëlçinë. Antibiotikët janë ilaçet më të zakonshme që shkaktojnë lëndime të mëlçisë.

Antibiotikët më të përdorur

1. Penicilina

Penicilina është një grup antibiotikësh që përfshijnë penicilinë G (përdorim intravenoz), penicilinë V (përdorim nga goja), penicilinë procaine dhe penicilinë benzatine (përdorim intramuskular). Antibiotikët e penicilinës ishin ndër medikamentet e para që ishin efektive kundër shumë infeksioneve bakteriale të shkaktuara nga stafilokoket dhe streptokoket.

2. Amoksicilina

Amoksicilina është një antibiotik i dobishëm për trajtimin e një numri të madh të infeksioneve bakteriale. Është trajtimi i parë për infeksionet e veshit të mesëm. Ajo mund të përdoret për infeksionet e fytit, infeksionet e lëkurës dhe infeksionet e traktit urinar. Ajo merret me gojë, ose më pak nga injektimi.

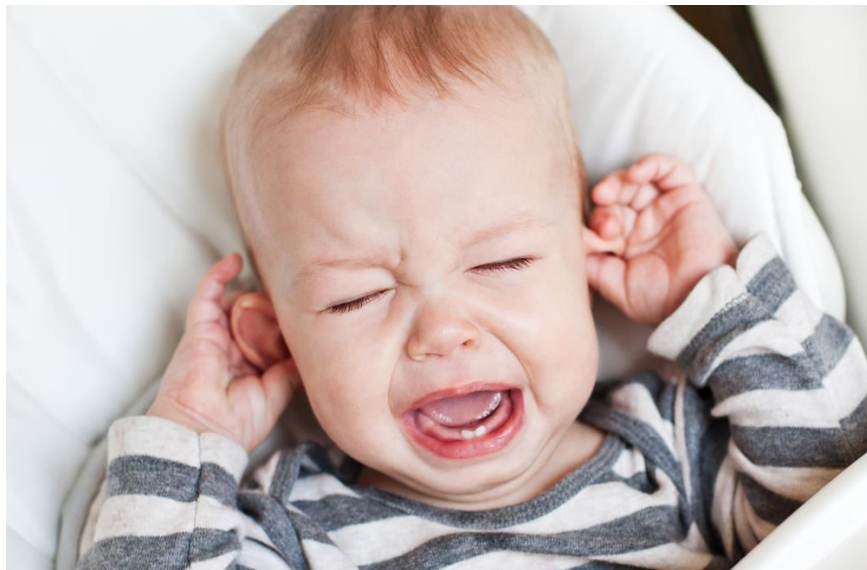
Si ta përdorim antibiotikun?

- Antibiotikët mund të merren nëpër farmaci vetëm me reçetë të mjekut, që do të thotë se mund të merren vetëm atëherë kur mjeku ju rekomandon. Antibiotikët mos i ndani me dikë tjetër.
- E rëndësishme është që antibiotikët të merren deri në fund të periudhës së caktuar nga mjeku, e jo të ndërpriten në gjysëm, zakonisht si të shihni që keni bërë më mirë.
- Nëse më heret i ndërpresim antibiotikët, bakteriet e mbetura aktivizohen. Antibiotikët kanë efekt në infeksione bakteriale nëse mirren:
 - Në dozë të saktë;
 - Në orar të caktuar;
 - Mjaftueshëm gjatë.

Fëmijët dhe antibiotikët

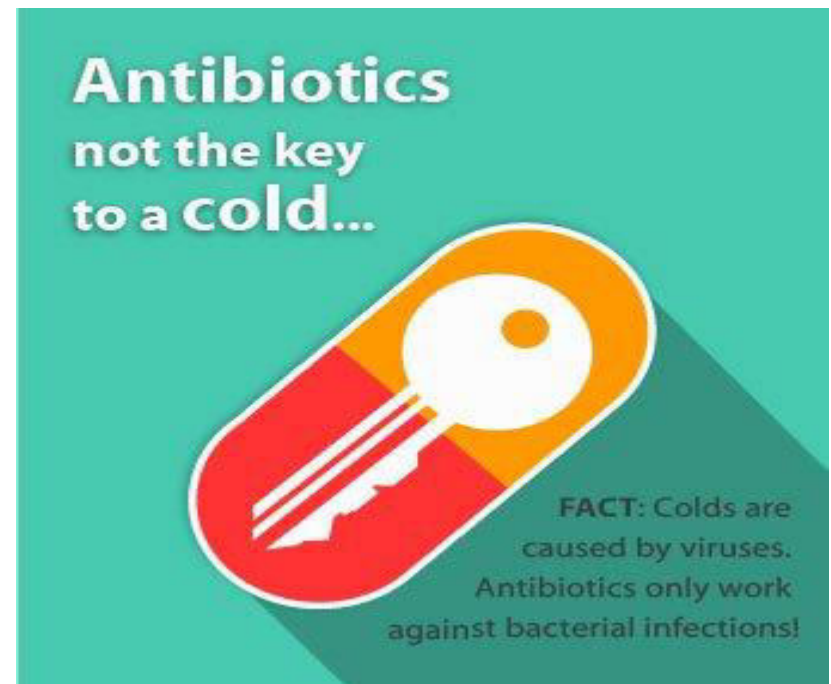
• Shumë prindër shqetësohen nëse fëmijët e tyre kanë nevojë në mënyrë frekvente për antibiotikë me recetë. Disa shqetësohen se fëmijët mund të zhvillojnë imunitet ndaj antibiotikëve, ndërsa të tjerë shqetësohen për efektet anësore, duke patur frikë se trajtimi mund të sjellë më shumë dëm se shërim.

• Në më të shumtën e rasteve antibiotikët nuk dëmtojnë fëmijët. Shumë fëmijë kanë nevojë për këto ilaçe për disa javë e ndoshta deri në një muaj, për shkak të infeksioneve kronike në veshka, veshin e mesëm, bajamet e të tjera pjesë të trupit. Duke u përdorur kur duhet, antibiotikët janë midis ilaçeve më të vlefshme.

Pse antibiotiku nuk është i dobishëm në shërimin e kollitjes dhe ftohjes?

- Antibiotiku bën dobi vetëm për bakterie, jo në viruse. Infeksionet virusale janë më të shpeshta se ato bakteriale. Viruset janë shkaktarë të ftohjes, gripit, dhimbjes së fytit, ndezjes së sinuseve dhe kollitjes.
- Kollitja dhe dhimbja e fytit në të shumtën e rasteve janë simptoma të infeksioneve virale dhe antibiotikët nuk mund të ndihmojnë në shërim, por as në lehtësim të simptomëve.

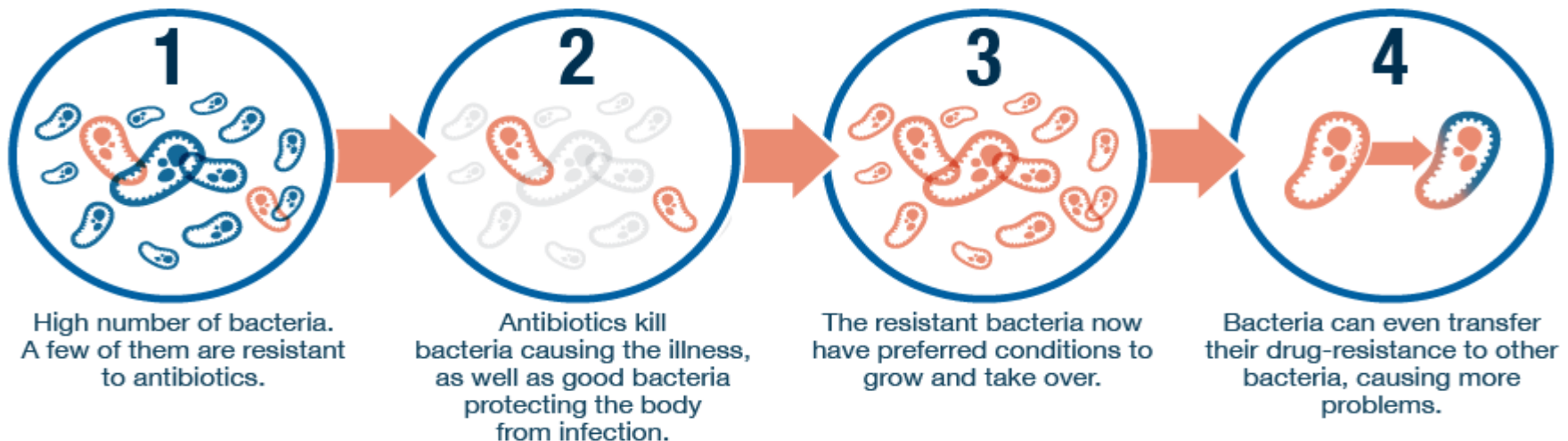

Si e fitojnë antibiotikët rezistencën?

• Duket si një kontradiktë: sa më shumë antibiotikët shpërndahen, aq më mirë bakteret janë në gjëndje të armatosen kundra tyre. Secili nga ne merr rreth 500 gramë antibiotikë për vit, përmes mishit, medikamenteve dhe zarzavateve.

• Pasojat mund të jenë shkatërruese. Pa kontaktin me antibiotikë, vetëm një në dhjetë milion bakterie pëson mutacion. Por kur bakteri bie në kontakt me antibiotikë, ata aktivizojnë programin e tyre të mbrojtjes, ku sasia e mutacioneve shumëzohet dhe tani një në mijë bakterie pëson mutacion.

How does antibiotic resistance occur?

Pse antibiotiko-rezistenca është problem për shëndetin?

- Në ditët tona ky është një problem madhor për vetë faktin se në tre dekadat e fundit janë zbuluar vetëm dy antibiotikë të rinj, ndërkohë që evolucioni bakterial është me hapa galopane.
- Sot është një luftë e madhe nga firmat farmaceutike ndaj mjekëve për përshkrimin më të madh të antibiotikëve. Ajo që ngelet detyrë e gjithë personelit mjekësor është përdorimi sa më i kufizuar dhe konkret i antibiotikëve.
- Një tjetër detyrë është edhe ndërgjegjësimi i pacientëve nëpërmjet fushatave ndërgjegjësuese mediatike dhe më gjerë për mosvetëmjekimin me antibiotikë, si dhe zhvillimi i protokolleve të tilla mjekësore që e ndalojnë farmacistin të mjekojë me antibiotikë pa përshkrimin përkatës nga mjeku.

Çfarë ndodh gjatë përdorimit të antibiotikëve për një kohë të gjatë?

Obeziteti:

Sa më shumë antibiotikë që merrni gjatë fëmijërisë, aq të larta janë mundësitë e të qenurit obez kur të rriteni.

Sëmundja e inflamacionit e zorrës së trashë:

Kjo sëmundje mund të jetë goxha e pa rehatshme.

Astma:

Antibiotikët shkatërrojnë shumë baktere, duke përfshirë këtu edhe helikobakterien. Helikobakteria zbrit imunitetin, gjithashtu me 30% zbrit edhe mundësinë e shfaqjes së astmës.

Rezistenca e organizmit tonë bie:

Marrja e shpeshtë e antibiotikëve mund të shkaktojë rezistencë dhe infeksione të cilat bëhen rezistente ndaj antibiotikut.

Diabeti:

Ky sistem atakon pankreasin dhe diabeti i tipit 1 mund të shfaqet automatikisht.

Aciditeti në stomak rritet:

Për shkak të përbërjes së tyre, antibiotikët shkaktojnë acidin gastrik në stomak.

Hani ushqime me shumë fibër

- Fibra nuk mund të tretet nga trupi juaj, por mund të tretet nga bakteret e zorrëve, gjë që ndihmon në stimulimin e rritjes së tyre.
- Si rezultat, fibra mund të ndihmojë në rikthimin e bakteve të zorrëve të shëndetshme pas përdorimit të antibiotikëve për një kohë të gjatë.

• Ushqimet me shumë fiber janë:

- Drithërat e Plota;
- Farërat;
- Bathët;
- Thjerrëzat;
- Manat;
- Brokoli;
- Bizele;
- Banane.

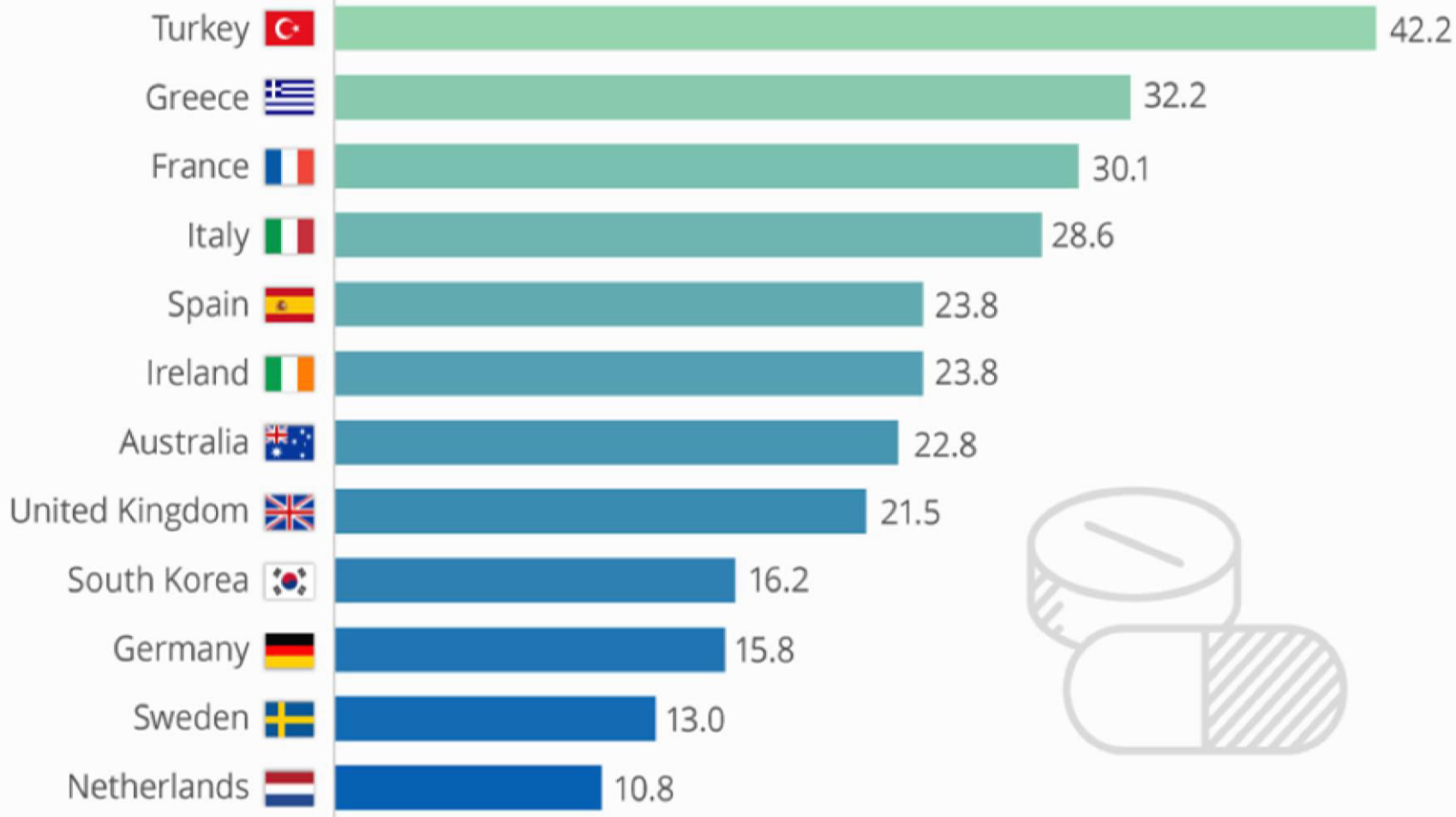

Disa këshilla për antibiotikët

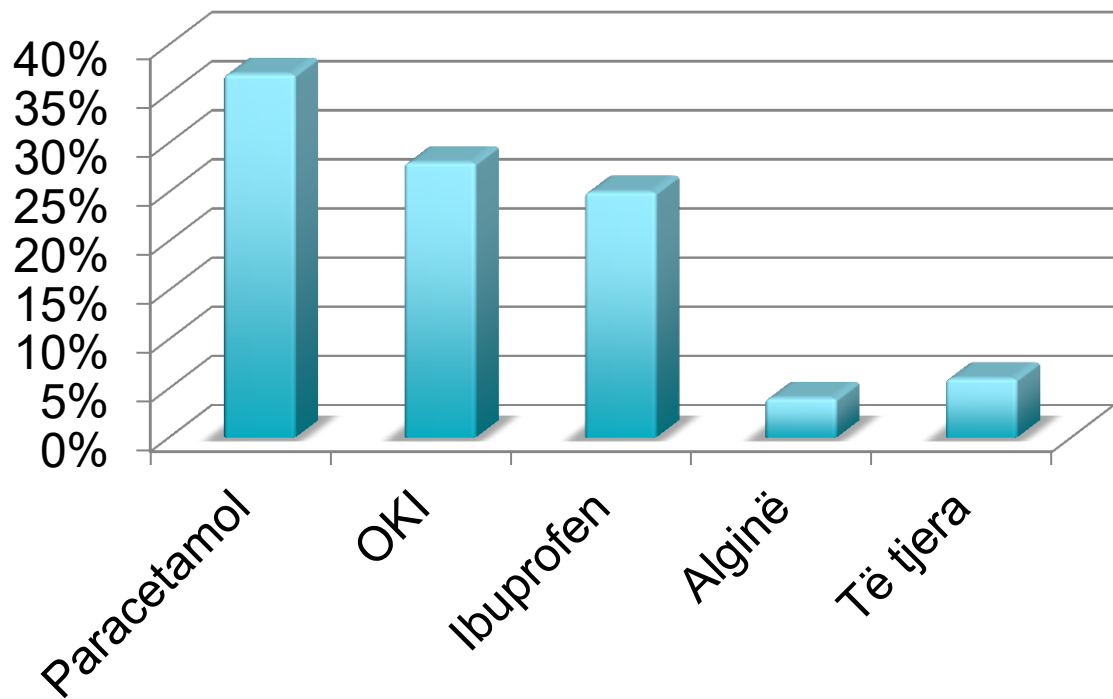
- Antibiotikët nuk janë barëra për shërim të gripit dhe ftohjes dhe për cdo dhimbje fyti.
- Antibiotikët shërojnë infeksionet bakteriale, por jo viruset.
- Antibiotikët nuk janë barëra për ulje të temperaturës
- Marrja e antibiotikëve pa orar zvogëlon mundësinë për shërim.
- Antibiotiku merret vetëm me rekomandim të mjekut.
- Marrja e parregullt të antibiotikëve shkakton bakterie shtesë.
- Antibiotikët merren në afat të caktuar dhe doza duhet të merret e tëra.
- Antibiotikët shpesh përdoren kot, si për ftohje, gripa dhe kollitje, por ato nuk e shërojnë ftohjen.
- Mos e ndani antibiotikun me të tjerët, ky është bar vetëm për ju.
- Përdoreni të gjithë dozën e antibiotikëve, mos e ruani për më vonë.

Vendet që përdorin më shumë antibiotikët

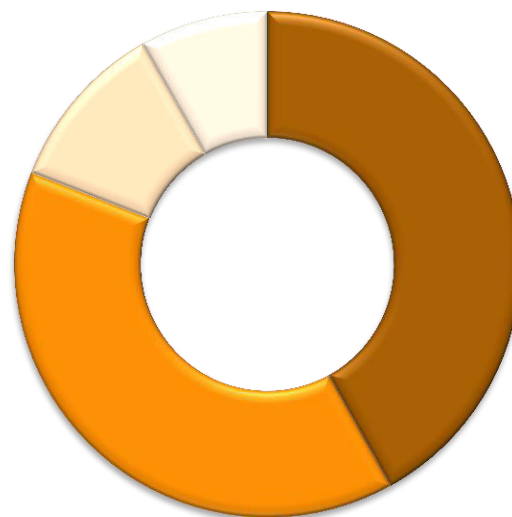

Rezultatet mbi anketën

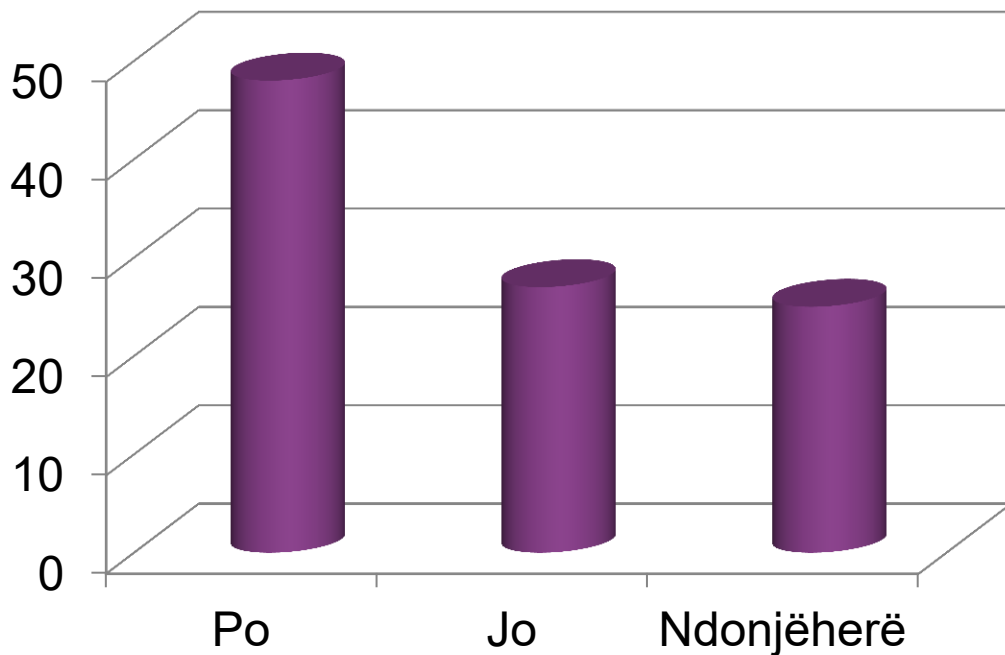
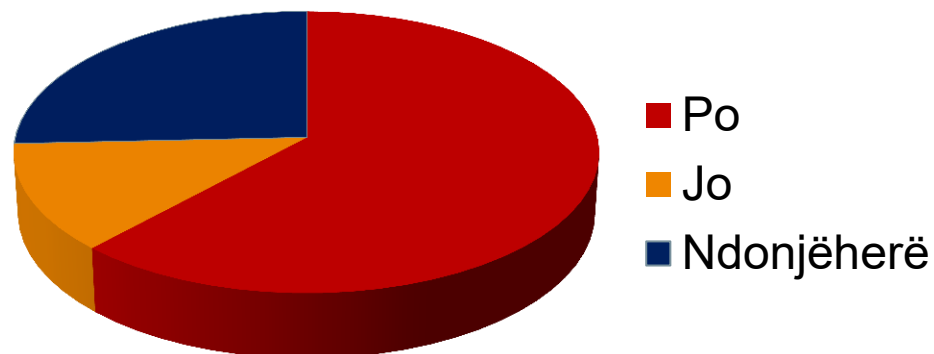
➤ Cili është medikamenti më i përdorur?

➤ Cili është antibiotiku më i përdorur?

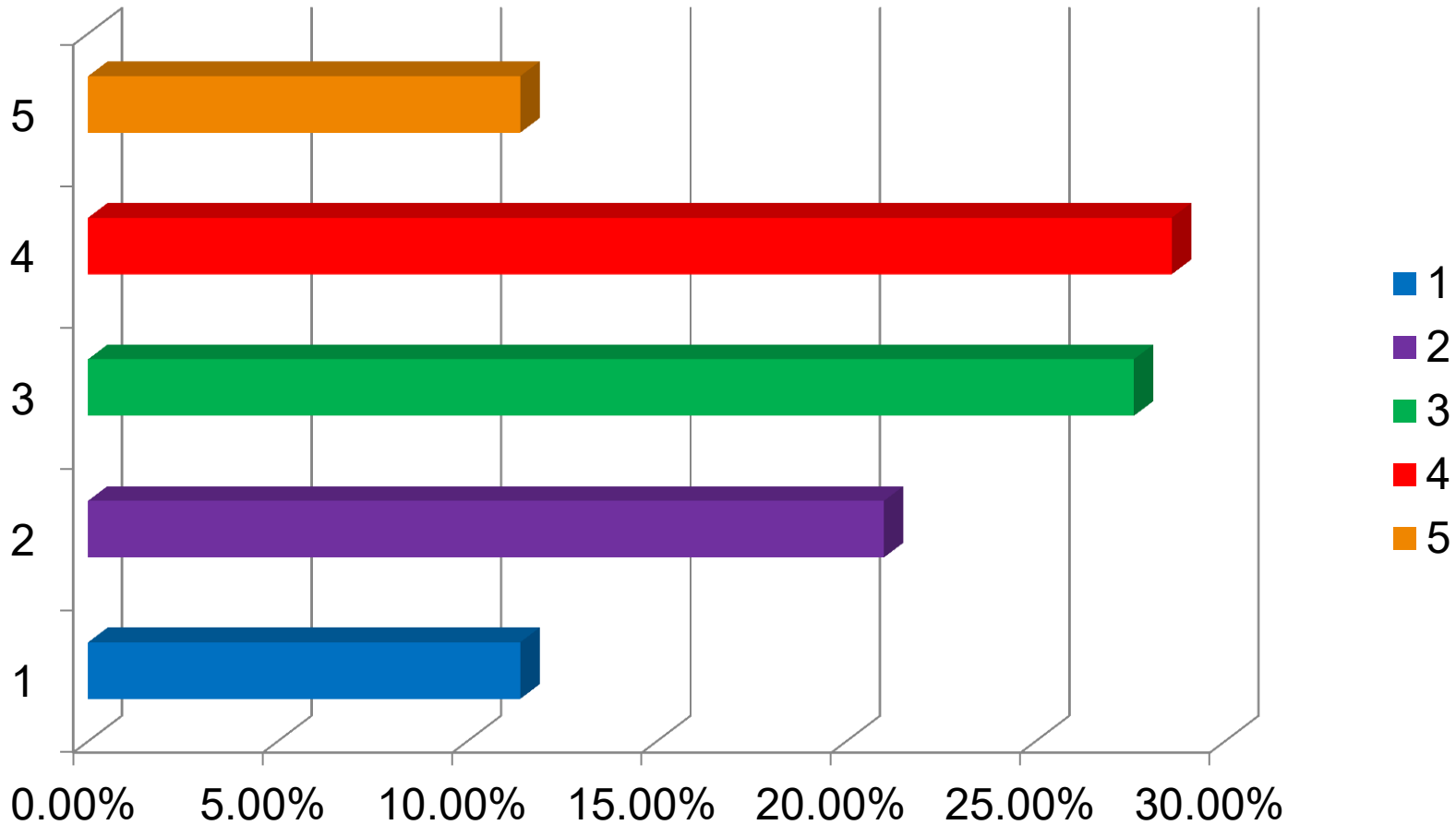
- Amoksicilinë
- Penicilinë
- Tetraciklinë
- Të tjera

➤ **A e lexoni datën e skadencës apo efektet anësore të dhena tek fletëpërdorimi?**

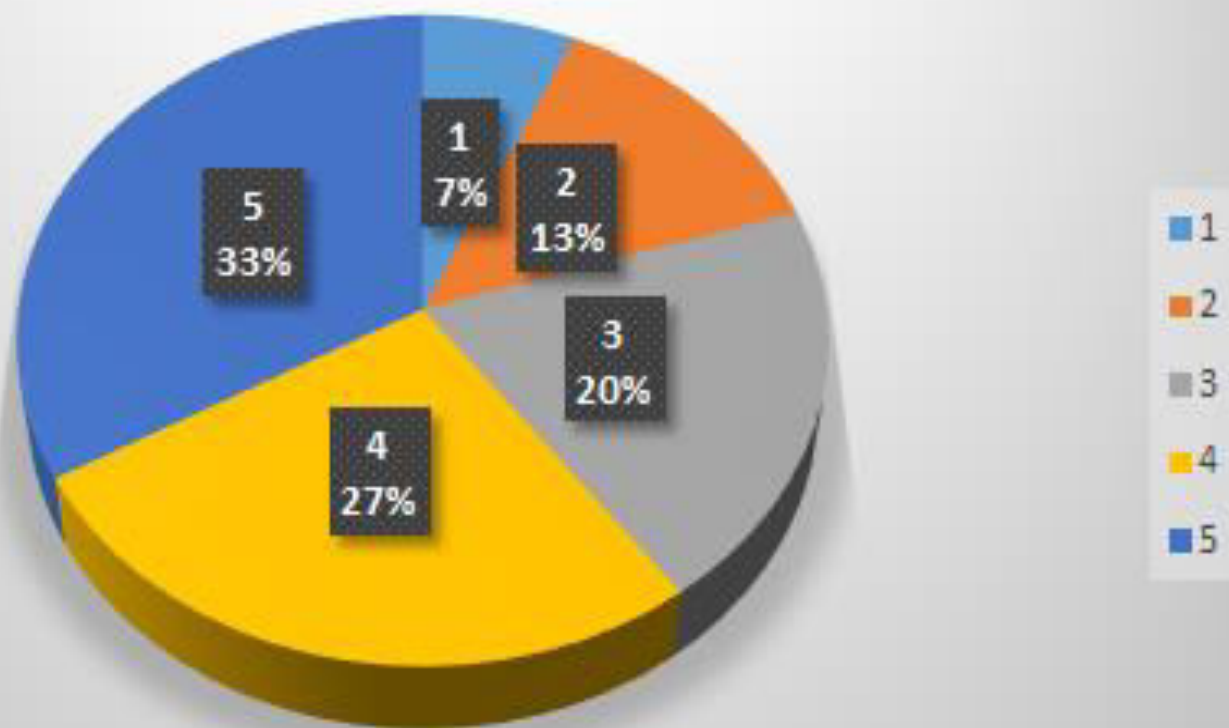
➤ **A keni vene re efekte anesore pas perdorimit te nje medikamenti apo antibiotiku?**

➤ **Nga 1 – 5 sa te sigurtë ndihemi me medikamentet e rekomanduara nga mjeku?
(1-Nuk ndihem fare i sugurtë, 5- Ndihem shumë i sigurtë)**

➤ **Sa të ndërgjegjshëm jeni ju pas përfundimit të një medikamenti në hedhjen e tij në vendin e duhur?**

(1-Nuk ndihem shumë i ndërgjegjshëm, 5- Ndhem shumë i ndërgjegjshëm)

Përfundimet

1. Medikamenti më i përdorur në studimin tonë me 106 individë është paracetamoli.
2. Antibiotiku më i përdorur është amoksicilina.
3. Pjesa më e madhe e të marrëve në studim, rreth 62.3 %, e lexojnë datën e skadencës dhe efektet anësore tek fletëpërdorimi i barnave.
4. Rreth 26% e të anketuarve kanë vënë re efekte anësore pas përdorimit të medikamenteve dhe antibiotikëve.
5. Plotësisht të sigurt me rekomandimet e mjekut ndihen vetëm 11% e të anketuarve.
6. Vetëm 38.7% e të anketuarve janë ndërgjesuar për hedhjen e medikamenteve në vendin e duhur pas përdorimit.

Diskutime

- Përdorimi i antibiotikëve pa recetë nga mjeku dhe jo gjithmonë i nevojshëm është një ndër shkaqet kryesore për rritjen e rezistencës ndaj antibiotikëve.
- Duhet rritur shkalla e ndërgjegjësimit për leximin e fletëpërdorimit për të shmangur një pjesë të efekteve anësore.
- % e ulët e besimit tek mjekësia është një fenomen shqetësues dhe për këtë duhen ndërmarrë politika të ndryshme në kuadër të përmirësimit së cilësisë në shërbimin mjekësor.
- Hedhja e medikamenteve jo në vëndet e lejuara shkakton ndotje me rrezikshmëri të lartë për mjedisin, gjallesat që jetojnë në të dhe vetë njeriun, prandaj lind nevojë urgjente për marrjen e masave në këtë drejtim.

Bibliografia

- <http://www.femra.net/antibiotiket-cfare-duhet-ditur-per-to/>
- <http://www.tiranaobserver.al/antibiotiket-cfare-kurojne-dhe-perse-te-mos-merren-per-cdo-rast/>
- <http://zeri.info/lifestyle/56665/keto-jane-efektet-anesore-te-antibiotikeve/>
- <https://telegرافي.com/si-merren-antibiotiket/>
- <http://www.doktoriim.com/category/medikamente/antibiotiket/>
- <http://sheroHu.com/antibiotiket-cfare-duhet-te-hani-gjate-dhe-pas-perdorimit-te-tyre/>
- <http://www.microbiologybook.org/Albanian/Albanian-chap6.htm>
- <http://aab-edu.net/media/gazetaknn/rreziku-nga-antibiotiket-6-efektet-anesore-ne-organizem/>
- <http://www.bota.al/2015/07/antibiotiket-a-jane-te-demshem-per-shendetin-nje-shpjegim-i-detajuar/>
- <https://fr.wikipedia.org/wiki/M%C3%A9dicament>
- <https://www.shqiperia.com/Ja-100-medikamentet-qe-luftojne-dhe-kurojne-te-gjitha-semundjet.8657/>
- <http://www.kosovapress.com/sq/shendetesi/tete-medikamentet-me-te-rrezikshme-qe-i-perdorim-79069/>
- <https://telegرافي.com/gjashte-medikamentet-te-rrezikshme-qe-perdorim/>
- <http://www.tiranaobserver.al/antibiotiket-cfare-kurojne-dhe-perse-te-mos-merren-per-cdo-rast/>
- <http://zeri.info/lifestyle/56665/keto-jane-efektet-anesore-te-antibiotikeve/>
- <https://www.slideshare.net/Infermieriepergjithshme/antibiotikt>
- <https://www.slideshare.net/fictiongirl13/barnat-mjekesore>

Ju faleminderit!

